

## Tabăra pentru observarea migrației de toamnă a păsărilor răpitoare diurne

La fel, ca în anii precedenți și în acest an Munții Măcinului au găzduit deja tradiționala tabără pentru studiul migrației păsărilor cu zbor planat. Observațiile zilnice au început pe 16 august și au durat până în 24 octombrie. Punctul de observare s-a aflat pe vârful Râioasa din culmea Pricopanului, bine cunoscut de către cei care vizitează și participă la tabără anual. Metodele de observare și de colectare a datelor au fost similare cu cele folosite în anii anteriori.

Rezultatele observațiilor s-au putut urmări și pe pagina de internet a grupului. Numărul și specia păsărilor răpitoare migratoare a fost actualizat săptămânal. Cei 29 voluntari (din 4 țări) au înregistrat în total 12491 exemplare de păsări răpitoare, 9739 berze albe (*Ciconia ciconia*), respectiv 406 exemplare de berze negre (*Ciconia nigra*).

Cele mai multe păsări răpitoare, 1066 de exemplare au fost observate la data de 6 octombrie, majoritatea acestora fiind șorecari comuni (*Buteo buteo*), subspecia vulpinus, care a fost și cea mai numeroasă dintre toate speciile observate. Migrația berzelor albe a fost cea mai intensă în data de 26 august (3070 ex.), iar a celor negre în data de 21 septembrie (64 ex.).

Interesant este faptul că numărul viesparilor (*Pernis apivorus*) a fost mult mai mic decât în anii precedenți.

Comparativ cu anii trecuți, migrația uliilor păsărari (*Accipiter nisus*) s-a intensificat, la fel ca și a acvilelor țipătoare mici (*Aquila pomarina*).

Anul acesta au fost identificate 3 exemplare de acvilă de stepă (*Aquila nipalensis*), această specie fiind reprezentată de un singur exemplar în fiecare dintre anii precedenți.

Numărul șorecarilor încălțați (*Buteo lagopus*) și a ereților vineți (*Circus cyaneus*) a fost deasemenea mai mare, fenomen ce poate fi urmarea condițiilor meteorologice severe, asemănătoare cu cele de iarnă.

Este de invidiat norocul unuia dintre observatori (D. J. Sz.) care a reușit să identifice în două zile 25-26 septembrie, toate speciile genului aquila – acvila țipătoare mică, acvila țipătoare mare (*Aquila clanga*), acvila de stepă, acvila de câmp (*Aquila heliaca*) și acvila de munte (*Aquila chrysaetos*) – observate în țară până în prezent.

Una dintre cele mai neașteptate specii, prezente în număr mare, a fost vânturelul de seară, fiind vă-

zute 179 de exemplare dintre care 154 au migrat pe 20 septembrie.

Pe tot parcursul studiului au fost observate 124 specii de păsări, incluzând cele 29 specii de păsări răpitoare migratoare.

În timpul taberei a fost efectuat și un studiu asupra amfibienilor și a reptilelor prezente pe culmea Pricopanului, ale cărui rezultate au fost deja publicate în numărul precedent al revistei Migrans.

Tabăra a fost organizată în cooperare cu Administrația Parcului Național Munții Măcinului, cărora le mulțumim pentru ajutorul acordat și îi suntem deosebit de recunoscători domnului ranger Bădilaș Vasile, care ne-a ajutat în probleme de logistică.

Komáromi István



Foto: Niall Crotty

Continuare din pag. 1

Foto: Komáromi István



| Numele speciilor                                | 2005         |
|---|--------------|
| Pernis apivorus - Viespar                       | 1590         |
| Pandion haliaetus – Uligan pescar               | 18           |
| Milvus migrans - Gaie neagră                    | 41           |
| Circaetus gallicus - Șerpar                     | 81           |
| Haliaetus albicilla - Codalb                    | 12           |
| Accipiter gentilis - Uliu porumbar              | 8            |
| Accipiter nisus - Uliu păsărar                  | 698          |
| Accipiter brevipes - Uliu cu picioare scurte    | 12           |
| Accipiter bre/nis                               | 2            |
| Circus aeruginosus - Erete de stof              | 673          |
| Circus cyaneus - Erete vânăt                    | 47           |
| Circus macrourus - Erete alb                    | 19           |
| Circus pygargus - Erete sur                     | 108          |
| Circus pyg/mac                                  | 17           |
| Buteo buteo - Șorecar comun                     | 32           |
| Buteo b. vulpinus - Șorecar comun ssp. estică   | 6452         |
| Buteo rufinus - Șorecar mare                    | 14           |
| Buteo lagopus - Șorecar încălțat                | 17           |
| Buteo sp  | 19           |
| Aquila pomarina - Acilă țipătoare mică          | 2264         |
| Aquila clanga - Acvilă țipătoare mare           | 5            |
| Aquila pom/cla                                  | 2            |
| Aquila nipalensis - Acvilă de stepă             | 3            |
| Aquila heliaca - Acvilă de câmp                 | 6            |
| Aquila chrysaetos – Acvilă de munte             | 2            |
| Aquila sp                                       | 1            |
| Hieraetus pennatus - Acvilă mică                | 61           |
| Falco tinnunculus - Vânturel roșul              | 34           |
| Falco vespertinus - Vânturel de seară           | 179          |
| Falco subbuteo - Șoimul rândunelelor            | 40           |
| Falco columbarius - Șoim de iarnă               | 7            |
| Falco cherrug - Șoim dunărean                   | 1            |
| Falco peregrinus - Șoim călător                 | 6            |
| Rapaces sp - specii de răpitoare neidentificate | 20           |
| <b>Total</b>                                    | <b>12491</b> |

## Apariția acvilelor de câmp dotate cu emițătoare de telemetrie prin satelit în România

Colaborând cu colegii de la MME-BirdLife Ungaria, care lucrează la conservarea acvilei de câmp (*Aquila heliaca*), am intrat în posesia unor date despre păsări tinere marcate și urmărite cu ajutorul telemetriei prin satelit, care au apărut pe teritoriul țării noastre. Această metodă se bazează pe amplasarea unui emițător pe spațele păsării, iar poziția acestuia este transmisă periodic la un satelit geostaționar care transmite semnalul mai departe la un receptor. Scopul principal al urmăririi acvilelor era de a intra în posesia informațiilor referitoare la locurile frecventate de către acestea. Toate păsările marcate au rămas pe teritoriul Bazinului Carpatic, iar în cele 777 zile de observație au sosit 953 date despre poziția lor.

În următoarele, dorim să facem publice datele despre aceste exemplare, cu data și locul exact al semnalării, cu coordonatele date în sistemul WGS 84.

- Despre pasărea inelată ca pui la Pély (HU) la 15 august 2003 a venit semnal de trei ori la data de 4 septembrie 2003: pe cursul superior al Arieșului Mare, la sud de podișul Padișului (N 46,52; E 22,74 - jud. AB), între Lepuș și Arieșeni (jud. BH), la 8 respectiv 11 km NV de Lepuș (N 46,53; E 22,70 și N 46,53; E 22,67), zonă de munte, bogată în păduri de amestec (fag și molid).

- Exemplarul inelat la cuib în



Foto: Kovács András

3 iulie 2003 la Mátra (HU), în 20 martie 2004 se mișcă în apropierea graniței vestice, între localitățile Zsadány și Okány (Ungaria) după care a apărut în România, fiind semnalată de trei ori în aceeași zi, la 15.05.2004. Prima localizare, la 7 km de Răchitele (N 46,69; E 22,81 - jud. CJ), după care a parcurs distanța de 38-40 km SV, apărând la 7 km SV de Leazuri de Beiuș (N 46,57; E 22,29 - jud. BH) și mai apoi la 8 km V de Leazuri de Beiuș (N 46,58; E 22,29 - jud. BH). Punctele vin din zone de munte, cu păduri de fag și de molid, cu pajiști dealungul văilor.

Confirmă staționarea mai îndelungată la noi al acestui exemplar, el fiind semnalat în data de 19 iunie 2004 în pădurea Șomoș de lângă Crisul Alb, în zona de șes. Localizarea exactă se află între Chișineu Criș-Șimand și Sinteza Mare-Cintei (N 46,46; E 21,61 - jud. AR). La 24.07.2004 pasărea a fost din nou semnalată pe teritoriul Ungariei.

- Puiul marcat la Besenyőtelek (HU) în 14 iulie 2004 a transmis semnale din două puncte ale țării

noastre, după cum urmează: 8 ianuarie 2005 la 7 km E de Curtici, spre Sântana, 5 km N de Andrei Șaguna și Zimandu Nou (N 46,33; E 21,39 - jud. AR) și 16 ianuarie 2005 între Chișineu Criș - Adea (N 46,53; E 21,52 - jud. AR). Aceste zone deschise (câmpuri, pășuni întinse și terenuri agricole) sunt cele tipice speciei.

- La noi și-a făcut apariția și o pasărea care a fost inelată în Slovacia, fiind regăsită prima oară în Serbia, mai apoi în Ungaria. Acest exemplar a fost accidentată, iar după revenirea sa, pasărea a fost eliberată la Besenyőtelek, în data de 20 decembrie 2004. Din țara noastră a fost trimis și recepționat un singur semnal, la 3 februarie 2005. Localizarea se află între Adoni și Tîrgușor, aproape de Cherechiu, la 7 km NE de Săcuieni (N 47,41; E 22,16 - jud. BH).

Aceste date sunt foarte necesare pentru a cunoaște mișcările sezoniere ale speciei și preferințele pentru habitatele pe care le utilizează. Informațiile furnizate de datele telemetriei prin satelit ne pot

Continuare în pag. 9

## Statutul acvilei de stepă în România

Acvila de stepă (*Aquila nipa-lensis*) este considerată, pentru fauna țării, ca apariție ocazională, fiind o specie eratică. Specia își are arealul de răspândire în Eurasia, între gradele 40 - 120 latitudine es-tică din zona stepică. Pe continen-tul nostru cuibărește doar în Rusia și câteva perechi în estul Ucrainei. Rutele de migrație ocolesc Europa, ele trecând prin Iran și Irac până

în Sudan, Kenya și Tanzania, sto-lurile mari se observă, în pasajul de toamnă, în Israel (Eilat), însu-mând efective de peste 24 000 de exemplare.

După unele date, până la în-ceputul anilor 1900 cuibărea și pe stepele dobrogene. La noi apare subspecia A. n. orientalis a cărei semnalări mai vechi din literatură sunt notate în tabelul de mai jos.

În urma cercetărilor recente a rezultat o creștere și mai accentua-tă a datelor colectate despre aceas-tă specie. Dorim așadar să facem publice observațiile certe din ulti-mii ani.

Pe lângă aceste date avem informații recente și despre alte câteva exemplare observate pe teritoriul Dobrogei, date pe care nu le considerăm suficient

| Localitate            | Județ | Data       | Nr. Exemplar/ Sex/Vârsta            | Observatori                       | Publicat                    | Notă       |
|-----------------------|-------|------------|-------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------|------------|
| Carna                 | AB    | 1894.07.30 | 1/?/?                               | Csató J.                          | Csató (1894a)               | colectat   |
| Cernavodă             | CT    | 1903.03.11 | 1/♂/adult                           | Dombrowski                        | Dombrowski 1911             | colectat   |
| Cochirleni            | CT    | 1903.03.13 | 1/?/subadult                        | Dombrowski                        | Dombrowski 1911             | colectat   |
| Seimeni               | CT    | 1903.03.15 | 1/♀/adult                           | Dombrowski                        | Dombrowski 1911             | colectat   |
| Mircea Vodă           | CT    | 1903.03.20 | 1/?/juvenil                         | Dombrowski                        | Dombrowski 1911             | colectat   |
| Fetești               | IL    | 1904.11.01 | 1/♀/adult                           | Dombrowski                        | Dombrowski 1911             | colectat   |
| Cernavodă             | CT    | 1906.03.19 | 1/♂/adult                           | Dombrowski                        | Dombrowski 1911             | colectat   |
| Oltina                | CT    | 1906.03.24 | 1/♀/adult                           | Dombrowski                        | Dombrowski 1911             | colectat   |
| Șerban                | TL    | 1907.10.24 | 1/?/juvenil                         | Dombrowski                        | Dombrowski 1911             | colectat   |
| Haziș - Seimenii Mari | CT    | 1911.04.02 | 1/♀/adult                           | Dombrowski                        | Dombrowski 1911             | colectat   |
| Agighiol              | TL    | 1925.04.16 | 1/?/?                               | Swann K.                          | Swann 19??                  | colectat   |
| Iermata               | TM    | 1929.03.?  | 1/?/subadult                        | Linția D.                         | Linția 1954                 | colectat   |
| Dilga                 | IL    | 1932.04.15 | 1/♂/?                               | Bleich M.                         | Linția 1954                 | colectat   |
| Bătești               | TM    | 1939.05.?  | 1/♀/?                               | Linția D.                         | Nadra 1972                  | colectat   |
| Valea Neagră          | CT    | 1961.06.07 | 1/?/juvenil                         | Tuchscherer K. și Förster D.      | Tuchscherer și Förster 1965 | observație |
| Berbești              | MM    | 1967.05.25 | 1/?/?                               | Pașchovschi S., Kohl I., Beres I. | Beres 1977                  | colectat   |
| Denistepe             | TL    | 1980.08.31 | 1/?/adult                           | Kiss J. B.                        | Kiss 1985                   | observație |
| Denistepe             | TL    | 1982.07.23 | 2 ex./1 ex. subadult; 1 ex. juvenil | Kiss J. B., Porter R. F.          | Kiss 1985                   | observație |

### Date referitoare la apariția acvilei de stepă în România între anii 1894 - 1982

documentate, fiind până în prezent nepublicate.

Prin intermediul acestui articol am dorit să adun toate datele referitoare la apariția acestei specii, considerată eratică pe teritoriul României.

Prin revizuirea datelor despre

apariția acestei acvile la noi în țară, conform numărului cazurilor înregistrate, existente ne putem pronunța, și schimba în același timp atitudinea, apreciind, că specia trebuie să fie considerată mai cu seamă pasăre de pasaj, cu apariție regulată, însă în număr mic.

Prin această cale doresc să-i mulțumesc colegilor Sándor D. Attila, Petrescu E. și Dorosencu A. pentru datele puse la dispoziția mea.

Daróczi J. Szilárd

| Localitate | Județ | Data       | Nr. Exemplar/ Sex/Vârsta | Observatori                            | Publicat                 | Notă       |
|------------|-------|------------|--------------------------|--|--------------------------|------------|
| Măcin      | TL    | 2002.09.29 | 1/?/juvenil              | Grupul Milvus                          | Domahidi 2003            | observație |
| Denistepe  | TL    | 2003.06.14 | 1/?/subadult             | Kiss J. B., Marinov M.,                | nepublicat               | observație |
| Beștepe    | TL    | 2003.04.?  | 1/?/?                    | Petrescu D.                            | Petrescu E. pers. com.   | observație |
| Măcin      | TL    | 2003.09.29 | 1/?/adult                | Grupul Milvus                          | Daróczy 2003             | observație |
| Luncavița  | TL    | 2004.06.   | 1/?/?                    | Cirnat M.                              | Doroșencu A. pers. com.  | observație |
| Măcin      | TL    | 2004.09.24 | 1/?/juvenil              | Grupul Milvus                          | Domahidi & Komáromi 2004 | observație |
| Beștepe    | TL    | 2005.04.20 | 1/?/?                    | Petrescu D.                            | Petrescu E. pers. com.   | observație |
| Măcin      | TL    | 2005.09.18 | 1/?/juvenil              | Kovács I., Ölvedi Sz.                  | Komáromi 2005            | observație |
| Măcin      | TL    | 2005.09.25 | 1/?/subadult             | Daróczy J. Sz.                         | Komáromi 2005            | observație |
| Măcin      | TL    | 2005.10.01 | 1/?/subadult             | Daróczy J. Sz., Vágási I. Cs., Pírú L. | Komáromi 2005            | observație |

**Date privind apariția recentă al acvilei de stepă în România între anii 2002 - 2005**



Foto: Deák Attila

**Vești bune din "Dumbrăvioara - satul berzelor"**

În cadrul programului "Dumbrăvioara - satul berzelor" un pas foarte important este înființarea unui "Centru al Berzelor" (despre program puteți citi în numerele anterioare din Migrans).

Centrul va fi numit "Teleki Sámuel" – nume cunoscut mai ales ca Teleki Samu - renumit explorator al Africii, născut la Dumbrăvioara, în 1845. Acesta a condus o expediție în estul Africii, între 1886 și 1889, pe teritoriul țărilor Tanzania și Kenya, unde a descoperit (pe lângă două lacuri denumite de el Stefania și Rudolf, al căror nume a fost schimbat ulterior) și un vulcan, care poartă și azi numele de Teleki. El a descris și colectat în jur de 100

de specii de animale și plante, noi pentru știință.

Berzele de la Dumbrăvioara trec probabil prin ținutul descoperit de Teleki Samu, exemplu elocvent fiind puil de barză "Kele" (echipat cu emițător prin satelit în cadrul unui proiect realizat de SOR cu ajutorul finaciar al Ligue pour la Protection des Oiseaux și Ministerul Ecologiei și Dezvoltării Durabile din Franța).

Centrul va cuprinde mai multe facilități:

1. Muzeul berzei
2. Centrul de reabilitare a berzelor și a păsărilor răpitoare
3. Sală de conferințe
4. Bibliotecă de specialitate
5. Birouri
6. Locuință de serviciu

Pentru acest complex, Grupul Milvus a primit în custodie, de partea familiei Teleki, o parte din

castelul lor din Dumbrăvioara, pe o perioadă de 20 de ani – contractul a fost semnat de curând. Imobilul de 350 mp și curte are nevoie de reparații iar pentru a putea servi țărilor amintite vor fi necesare de investiții masive. Vom începe reparațiile chiar din această iarnă și sperăm ca o parte a clădirii să fie terminată până în primăvară. Vă vom ține la curent cu progresele!

Mulțumim Fundației pentru Parteneriat și Programului GEF de Granturi Mici pentru ajutorul financiar acordat și sperăm să găsim și alți finanțatori pentru acest program.

Din primăvară vă așteptăm în Dumbrăvioara – Satul Berzelor!

**Papp Tamás  
Papp Judith**

## Recenzie

**The Arctic Wolf. Ten Years with the Pack** L. David Mech. Voyageur Press 1997, și ediția în limba maghiară Uj Ex Libris Könyvkiadó, 144 pagini, hărți, poze



Autorul a petrecut mai mult de 10 veri în arctic. Departe de civilizație, în lumea viscolului și a zăpezii eterne, el a aflat mai multe despre viața lupilor decât oricine altul. Cartea este ilustrată cu poze unice, deosebit de frumoase, făcute de autor. Din primele pagini putem să-l cunoaștem mai bine pe autor, din prefața scrisă de Roger Caras, a doua prefață scrisă de Michael K. Philips și din introducerea scrisă de Durward L. Allen. Aflăm apoi cum s-a împlinit visul lui Mech de a găsi o vizuină de lup, unde a reușit să studieze de aproape viața lupilor, fără a-i deranja. Încă la începutul cărții este clarificată apartenența sistematică a lupilor arctici. În câteva pagini autorul descrie cum a reușit să găsească o haită de lupi arctici, în condițiile extreme ale nordului, și cum a reușit să fie acceptat de haită. Cu siguranță, autorul este singurul om care a reușit acest lucru și care se poate mândri cu faptul că, în timp ce făcea observații ghetele lui au fost dezlegate de un lup sălbatic.

Cartea ne introduce cât se poate de amănunțit în viața acestei haite de lup. Haita trăiește cu câteva sute de kilometri mai la nord de ultimile așezări omeneste. Pe aici nu se mai încumetă nici vânătorii triburilor băștinașe. Cititorul, martor al vieții fiecărui exemplar, poate afla lucruri interesante și nebănuite privind viața puilor, începând de la ieșirea lor din vizuină și până ce cresc și devin adulți, iar apoi, treptat, se îmbătrânesc. Sunt prezentate câteva din acțiunile de vânatoare ale haitei, la care a asistat de câteva ori și autorul, și atunci când lupii au reușit să doboare boi moscați. Schimbările anuale petrecute în structura haitei sunt prezentate și într-un tabel. Nouă ni se pare foarte important că în această carte sunt menționate câteva cazuri în care lupii arctici, (care nu se tem prea mult de om, spre deosebire de lupii din alte părți ale lumii) s-au apropiat, sau chiar au venit în contact cu oamenii (cercetători, paleontologi, ornitologietc.). Făceau acest lucru numai din curiozitate și nu manifestau frică față de oameni, nu-i priveau ca potențială pradă și nu intenționau să-i atace. Deși nu este menționat acest lucru, putem afla că, în condiții naturale, într-un mediu neafectat de activitatea antropică (și fără "managementul" oricărei specii) lupii pot trăi fără să distrugă efectivul de erbivore și fără a suprapopula teritoriul. Fiind o lectură interesantă, recomandăm această carte nu numai celor interesați în mod special de viața lupilor, ci tuturor acelorora cărora le place natura, viața animalelor sălbatice sau expedițiile.

Kecskés Attila

## Știri scurte

✚ La eleșteele din Cipău (MS), în data de 16 aprilie 2003, Sándor D. A. a observat un exemplar adult de pelican comun (*Pelecanus onocrotalus*). Peste două zile, Gyékény G. a reconfirmat prezența păsării, după care mai mulți membri ai asociației s-au deplasat la fața locului, însoțiți de două posturi TV pentru a realiza un reportaj despre apariția acestui oaspete rar în interiorul țării. După relatarea pescarilor, pelicanul a staționat aici între 9 și 21 aprilie.

✚ Tóth László, directorul Rezervației Peisagistice „Hevesi Füves Puszták” din Ungaria, în compania câtorva colegi, la 16 mai 2005, între localitățile Săcuieu și Sincraiu (CJ), au înregistrat prezența unui exemplar imatur de hoitar (*Neophron percnopterus*). Această specie cuibărea până, nu demult, și la noi. Sperăm că aparițiile recente, devenite mai regulate în ultimul timp, prevestesc restabilirea pe viitor a hoitarului pe teritoriul țării.

✚ La eleșteele din Cipău (MS), la 9 octombrie 2005, mai mulți ornitologi ai Grupului Milvus au observat 248 exemplare de becațină comună (*Gallinago gallinago*) într-un singur stol. Păsările se hrăneau în nămolul din fundul lacului proaspăt sec, în vecinătatea altor păsări de țarm (fugaci, fluierari și nagâț). Considerăm că este interesantă apariția speciei în acest număr mare în interiorul țării.

✚ După invazia spectaculoasă din iarna trecută și în această toamnă au apărut primii mătă-sari (*Bombycilla garrulus*). Prima observație provine din data de 22 octombrie 2005, când Kerekes I. a observat prezența a patru exemplare, hrănindu-se cu măr sălbatic, în apropiere de Deșag (HR).

✚ La data de 28 iunie 2005, lângă Avrig (SB), Fântână C. a observat un mascul de mugurar roșu (*Carpodacus erhytrinus*) în primul an care avea un comportament teritorial, cânta pe sălciile din apropierea canalului barajului. La cca 150 m a văzut și femela care se hrănea cu semințe de graminee sălbatice. Ținând cont de data observației a unei perechi și comportamentul masculului se poate presupune că este vorba de cuibărit. Aceste date sunt important a fi publicate pentru a afla noile locuri unde se stabilește această specie aflată în expansiune.

✚ La data de 1 iunie 2005, lângă localității Sebeșu de Jos (SB) de la poalele Făgărașului, Daróczy J. Sz. și Sándor K. A. au observat o pereche de dumbrăvence (*Coracias garrulus*) care vânau insecte pândindu-le de pe firele de telefon. Habitatul este unul caracteristic speciei, pășune cu arbori bătrâni izolați, aflându-se la altitudine de cca 400 m. Considerăm că este interesantă această observație, atât pentru motivul că provine din perioada de reproducere a speciei cât și pentru faptul că zona se află în interiorul lanțului Carpat.

## Locuri de vizitat

### Lunca Mureșului Inferior

Situată în județele Arad și Timiș, cuprinde Câmpia Aradului, Câmpia Mureșului și Câmpia Vingăi. La nord, granița este Crișul Negru, la est municipiul Arad, la sud Câmpia Arancăi iar la vest granița cu Ungaria. În afara municipiului Arad, alte orașe mai importante sunt Sinnicolau Mare și Nădlac.

Mureșul străbate zona dinspre est spre vest iar în afară de acest râu, zona este relativ săracă în ape curgătoare, dintre care amintim canalele de colectare Ier și Aranca. Singurele ape stătătoare din regiune sunt brațele moarte și eleșteele de la Nădlac.

În afara pădurii de luncă (6133 ha), zona este săracă în păduri, întâlnind aici doar mici pălcuri și plantații de arbori, iar terenurile descoperite sunt în mare parte zone agricole.

Deși unele zone ale luncii aveau statutul de arie protejată încă în anul 1988, abia în 2001 s-a constituit Parcul Natural Lunca

Mureșului, în aval de municipiul Arad, până la granița cu Ungaria, dealungul râului Mureș. În partea Ungară, parcul se continuă în Parcul Național Criș-Mureș. Parcul cuprinde incinta îndiguită a Mureșului, zona inundabilă, situată de o parte și de alta a râului, precum și terasele înalte.

Zona a fost puternic transformată de lucrările hidrografice, mai ales în secolul XIX, prin construcția digurilor, tăierea meandrelor și numeroasele desecări. Chiar dacă a fost perturbat regimul natural, nu s-au blocat în totalitate interacțiunile dintre râu și împrejurimile sale, zona păstrând încă bogata și caracteristica biodiversitate.

### Flora

Câmpia Mureșului este acoperită de depozite cuaternale iar substratul litologic este constituit din depozite aluvionare (nisipuri și pietrișuri cu intercalații de argilă) iar în afara luncii, din depozite loesoide și loes. Morfogenetic, această zonă joasă este o câmpie de subzistență recentă, caracterizată prin lunci nediferențiate, brațe moarte,

*Continuare în pag. 8*



Foto: Libus András

Continuare din pag. 7



Foto: Libus András

jașpe, belciugi și zone înmlăștinate cu flora ei caracteristică.

Pajiștile sunt constituite din asociații de *Lolium*, *Salvia*, *Festuca*, *Agrostis*, *Trifolium*, *Plantago*, *Poa*, din flora spontană făcând parte plante ca: *Lepidium draba*, *Calamagrostis epigeios*, *Agropyron repens*, *Artemisia vulgaris* etc. Pe suprafețe mici se pot întâlnii specii cum sunt bălușca (*Ornithogalum pyramidale* și *O. boucheanum*), plevaița (*Xeranthemum annuum*), ruscuța (*Adonis vernalis*), cornaciul (*Trapa natans*), trifoiășul de baltă (*Marsilea quadrifolia*), forfecuța bălții (*Stratiotes aloides*) și altele.

Pădurea de luncă este dominată de specii de arbori lemnoși tari cum sunt frasinul (*Fraxinus excelsior*) și stejar pedunculat (*Quercus robur*) dar întâlnim și zăvoaie de plop alb (*Populus alba*), plop negru (*P. nigra*) și salcie albă (*Salix alba*). În brațele moarte apare nufărul alb (*Nymphaea alba*). Flora zonei eleș-

teelor din Nădlac este dominată de stufăriș (*Scirpo-Phragmitetum*) cu speciile însoțitoare și papură (*Typha angustifolia*).

### Fauna

Este o zonă foarte bogată în nevertebrate, fiind întâlnite atât cele de uscat cât și cele care sunt legate de apă. Dintre moluște trebuie amintiți melcii *Helix lutescens* cu o populație foarte semnificativă, *Hygromia transylvanica*, *Chilostoma banatica*, *Litoglyphus naticoides*, *Physa acuta*, *Ancylus fluviatilis*, *Radix auricularia* etc. Dintre insecte sunt caracteristici fluturii de zi și de noapte, libelulele, iar dintre cele legate de apă *Notonecta sp.*, *Geris sp.*, *Corixa sp.*, buhaiul (*Dytiscus marginalis*) și boul de baltă (*Hydrous piceus*), *Isoperla grammatica* și *Ecdyonurus sp.* În pădure întâlnim rădașca (*Lucanus cervus*) iar pe câmpuri călugărița (*Mantis religiosa*) și lăcusta (*Acrida hungarica*), fiind specii protejate.

Datorită râului Mureș ihtiiofauna este bine reprezentată. Astfel este prezent cosacul cu bot scurt (*Abramis sapa*), fusarul (*Z. zingel*), caracuda (*C. carassius*), morunașul (*V. vimba*), rasparul (*Gymnocephalus schraetser*), nelipsind nici avatul (*A. aspius*), plevușca (*Leucaspius delineatus*), zvărluga (*Cobitis taenia*) cosac (*Abramis ballerus*) etc. În ultimul timp s-a redus efectivul de somn (*Silurus glanis*) nemaivorbind de cegă (*Acipenser ruthenus*) despre care nu avem informații în ultimii ani.

Până în prezent, în zonă au fost identificate un număr de 9 specii

de amfibieni și 6 specii de reptile, dintre care amintim *B. bombina*, *T. cristatus*, *N. tessellata* și *E. orbicularis* prezentă atât în luncă cât și în eleșteele de la Nădlac.

Zonă foarte bogată și diversificată avifaunistic; fiind identificate până în prezent peste 210 specii de păsări. În pădurea de luncă întâlnim colonia mixtă în care cuibăresc stârci cenușii (*A. cinerea*), egrete mici (*E. garzetta*) și stârci de noapte (*N. nycticorax*). Aceste păsări cuibăresc în pădure și ies pe terenurile deschise învecinate pentru a-și procura hrana. La fel procedează și acvila țipătoare mică (*A. pomarina*), care dispune de o populație importantă. Acvila mică (*H. pennatus*), care a dispărut timp de trei secole din această zonă, a reapărut în ultimii ani. Numărul mare de perechi de gaie neagră (*M. migrans*), care cuibărea până în prima parte al anilor '90 a dispărut treptat fără să mai reapară. În ultimul timp s-au înmulțit observațiile referitoare la șoimul dunărean (*F. cherrug*) în speranța că se reîntoarce ca pasăre cuibăritoare cum era acum treizeci de ani.

Pe insulele Mureșului cuibărește prundărașul gulerat mic (*C. dubius*) și fluierarul de munte (*A. hypoleucos*) iar în malurile abrupte sapă galerii lăstunii de mal (*R. riparia*) și prigoriile (*M. apiaster*). Dumbrăvile luminoase servesc ca loc de cuibărit pentru porumbeii gulerati (*C. palumbus*) și turturici (*S. turtur*) iar scorburile săpate de ciocănitoarea neagră (*D. martius*) sunt ocupate de pupeze (*U. epops*), dumbrăveancă (*C. garrulus*), huhurezul mic (*S. aluco*) și porumbe-

Continuare în pag. 9



Continuare din pag. 8

ii de scorbură (*C. oenas*).

În timpul pasajului, pe câmpurile învecinate și mlaștina de la Bezdin se odihnesc stoluri mari de stârci, egrete, cocori, berze albe și negre, care înnoptează aici sau la eleșteele din Nădlac unde prezența stolurilor de câteva sute de cormorani mari (*Ph. carbo*) este ceva cu totul obișnuit.

Tot aici staționează, în această perioadă, grupuri numeroase de gărlite mari (*A. albifrons*) și găște de vară (*A. anser*). Eleșteele servesc drept popas și pentru uni oaspeți mai rari cum sunt notatița cu cioc subțire (*Ph. lobatus*), becațina mică (*L. minimus*) sau chirighița cu aripi albe (*C. leucopterus*). Atât pe Mureș cât și pe bălți, iarna, când apa nu îngheață în totalitate, apar aglomerări mari, de până la câteva mii, de păsări de apă, cum ar fi rața mare, rața mică și rața cu cap castaniu, dar apre în număr mai mare și rața sunătoare (*B. clangula*). Pe Mureș iernează regulat cufundarul polar (*G. arctica*), corcodei mici (*T. ruficollis*), iar la eleștee pescărușul râzător (*L. ridibundus*) și cel pontic (*L. cacchianus*). Fluierarii și fugacii vizitează zona în număr relativ redus.

Pe arborii izolați și aliniamentele șoselei cuibăresc vânturei roșii (*F. tinunculus*), șoimul rândunelilor (*F. subbuteo*), sfrânciocul cu frunte neagră (*L. minor*), iar tu-fărișurile răsună de glasul silviei ondulate (*S. nisoria*), a grelușelului de zăvoi (*L. fluviatilis*) și cel al sfrânciocului roșietic (*L. collurio*). În zonele agricole întâlnim și fâsa de câmp (*A. campestris*).

În trecut, în această zonă au fost observate și unele specii dispărute



Foto: Libus András

din fauna țării, cum este dropia (*O. tarda*), gaia roșie (*M. milvus*) și o curiozitate - rața cu ochi de șoim (*Aix sponsa*), fiind primul exemplar colectat pentru fauna țării.

Dintre mamifere, amintim vidra (*L. lutra*), viezurele (*M. melles*), pisica sălbatică (*F. sylvestris*) și vulpea (*V. vulpes*). Dintre ierbivore mari, cerbul carpatin (*C. elaphus*) și cel lopătar (*D. dama*), căpriorul (*C. capreolus*) și mistrețul (*S. scrofa*). Mai este de subliniat prezența nevăstuicii (*M. nivalis*), a dihorului (*M. putorius*) și a liliecilor. Considerăm a fi demne de remarcat populațiile mari de popândăi (*C. citellus*) și de hârciogii (*Cricetus cricetus*) din unele locuri.

Doar cutreierând aceste păduri aluviale și zăvoaie, admirând galeriile de ploi și sălcii, șleaurile de câmpie, putem să dăm seama de importanța acestei zone, care a meritat întocmai statutul de Parc Natural. Sperăm că, prin conservarea peisajelor unice, a florei și faunei, acestea vor atrage încă mult timp iubitorii naturii și cercetătorii în aceste locuri inexplorabile.

Gyékény Gertrúd

Continuare din pag. 3

furniza multe detalii referitoare la locul exact unde se află pasărea la un moment dat și timpul petrecut într-o zonă anume, fără a fi necesară recapturarea ei, metodă mult mai greu aplicabilă și puțin eficientă.

Acvilele tinere hoinăresc de regulă, până la maturitatea sexuală, la distanțe mai mult sau mai puțin mari în căutarea noilor locuri de cuibărit. După experiența colegilor din Ungaria ele se stabilesc de obicei în zone pe care le-au frecventat cu regularitate în perioada hoinăritului din timpul prematurității. Bazându-ne pe tot mai multele date ce ne provin din vestul țării, considerăm că acvila de câmp se va restabili în scurtă vreme în această regiune, premisiune în acest sens fiind și ușoara extindere a arealului speciei.

Datele au fost colectate în cadrul proiectului LIFE Nature "CONSERVATION OF AQUILA HELIACA IN THE CARPATHIAN BASIN", finanțat de Către Uniunea Europeană "LIFE 2002 NAT/H/8627". Pe această cale dorim să-le mulțumim celor care au prelucrat aceste date și le-au pus la dispoziția noastră. Ei sunt: Kovács András, Bernd U. Meyburg respectiv Christiane Meyburg. Referitor la aceste date, dorim de asemenea să le mulțumim și colegilor Demeter Iván și Horváth Márton pentru ajutorul de care nu ne-am fi putut dispensa.

Daróczi J. Szilárd

## Fluierarul de munte și pescărașul albastru pe râul Someș în anul 2005

Distribuția și abundența populației de fluierar de munte și pescăraș albastru a fost studiată în vara anului 2005 pe râul Someș, între localitățile Dej și Satu Mare. Distanța de 218 de km a fost parcursă de două ori, între 8-13 iunie și 16-21 iulie. Inițial, planul nostru a fost să efectuăm prima vizită în luna mai, însă vremea ploioasă și inundațiile frecvente ne-au împiedicat.

Malurile râului au fost controlate dintr-o canoe de două persoane, iar pozițiile geografice ale fiecărui exemplar sau locurile lor de cuibărit au fost înregistrate cu ajutorul unui aparat GPS (Garmin 12CX).

În cazul fluierarului de munte am considerat că loc favorabil pentru cuibărit sunt malurile nisipoase, lutoase și cu pietriș, unde era și vegetație. Prezența vegetației este importantă, pentru ca perechile să-și poată ascunde cuibul între tufișuri și rădăcini. În cazul pescărașului albastru locurile favorabile pentru cuibărit au fost malurile surpate cu o suprafață minimă de 4 m<sup>2</sup>, care au avut în apropiere, la minim 500 de metri crengi deasupra apei. Pe lângă acestea am notat și prezența activității umane care ar putea avea un efect negativ asupra densității păsărilor (de ex. reconstrucția malurilor, exploatare de pietriș).

Prima oară, în luna iunie, am observat în total 50 de exemplare de fluierar de munte și 46 de locuri favorabile cuibăritului, iar în

iulie am văzut 113 exemplare și numai 6 locuri de cuibărit. Pe baza observațiilor repetate am calculat densitatea medie a perechilor cuibăritoare la 0,53 pereche/km. Această valoare poate fi ușor supraestimată, datorită faptului că în iulie am observat și exemplare care probabil nu mai țineau teritoriului și au început migrația. Pe lângă acestea, la notarea observațiilor nu a fost considerată vârsta indivizilor încât în acest fel notele noastre pot conține și exemplare juvenile. Numărul scăzut al locurilor de cuibărit, în iulie, era pricinuit de nivelul ridicat al apei care a acoperit malurile joase.

Pe parcursul primei expediții am observat 61 de exemplare de pescăraș albastru (în 19 cazuri am găsit și cuiburile ocupate) și 46 locuri favorabile pentru cuibărit. A doua oară, în iulie am notat prezența a 54 de exemplare (6 cuiburi găsite) și 12 locuri de cuibărit. Din aceste date reiese o densitate medie de 0,22 perechi/km pe distanța între Dej și Satu Mare. Numărul redus al indivizilor de pescăraș albastru se datorește probabil faptului că nivelul apei a fost frecvent ridicat pe toată perioada cuibăritului, cauzând și o turbiditate mai mare a apei. În aceste condiții, perechile migrează de obicei în râurile afluate, pentru hrană, și ocazional pentru cuibărit.

În acest proiect, Vinkler Tivadar a beneficiat de o Bursă Milvus.

**Vinkler Tivadar**  
**Ürmösi-Incze Sándor**  
**Szabó D. Zoltán**

Foto: Matt Tindall



☛ Colegul nostru Horváth M. de la MME/BirdLife Ungaria ne-a informat despre regăsirea în țara noastră a unui exemplar tânăr de acvilă de câmp (*Aquila heliaca*). Pasărea a fost inelată, ca pui, la date de 18 iunie 2005, lângă Dévaványa (N 47,02; E 20,59 - Ungaria) de către Horváth M. și găsită în stare slăbită, la 31 august 2005, de către ing. Cahniza G. la Oravița (N 45,02; E 21,41 - jud CS). Nu cunoaștem cauza îmbolnăvirii, știim doar că pasărea avea diaree, iar după puțin timp a murit.

☛ Masculul de rață mandarină (*Aix galericulata*), observat prima oară încă în primăvara anului 2005, se află încă pe porțiunea râului Someș, la podul Garibaldi din Cluj Napoca. Pasărea se simte aparent bine în vecinătatea rațelor mari, având un comportament relativ sălbatic. Este o specie introdusă din Asia, iar în Anglia s-au format populații cuibăritoare semi-sălbatic. Presupunem că acest exemplar provine dintre cele evadate din grădini sau parcuri zoologice din Europa, unde este ținută, ca pasăre de ornament, în număr mare (obs. Pap P. L., Vágási I. Cs).

## Date preliminare privind dieta ursului într-o zonă de concentrare de toamnă

Deseori se poate observa fenomenul acesta, concentrarea urșilor în anumite locuri, într-o anumită perioadă a anului. Aceste concentrări periodice se formează în locurile în care urșii găesc într-o anumită perioadă hrană abundentă, sau locuri potrivite pentru iernat. Astfel, în zonele de deal aflate la SV de Munții Călimani precum și la NV de Munții Ghiurghiului, există o zonă de concentrare de toamnă. În literatura de specialitate, jirul și ghinda sunt menționate ca fiind componentele cele mai importante în dieta ursului, toamna, dar deasemenea au fost menționate în zonele de concentrare și fructele de păr și măr pădureț.

În 2004, în aceste locuri au fost semnalate pagube mai însemnate în culturile de cereale și în același timp a fost sesizată lipsa fructificației la stejar și fag. După presupunerile noastre, acesta a fost factorul principal care a contribuit la apariția pagubelor.

În toamna 2005, pentru a dezvălui factorii de care depinde formarea pagubelor, am început un studiu pe 4 eșantioane în apropierea localităților Brâncovenești, Deda, Deda-Bistra și Lunca Mureșului, unde în 2004 au fost semnalate pagube însemnate.

În cele patru eșantioane am analizat macroscopic 377 de excremente. Din acest studiu rezultă că în 2005, pe toate patru eșantioane, componentul majoritar a fost fruc-



Foto: Bereczky Leonárd - Vier Pfoten International

tele de păr pădureț (45-66%). În zonele unde sunt livezi cu prune și măr, probabil și prunele vor fi contribuit într-un procent mai mare, însă în anul acesta fructificația la prune a fost relativ slabă, prunele atingând un procent de maximum 17% în compoziția hranei ursului. În livezile mai mari de prune, măr, nuc, și cireș, merele au atins procentul maxim de 23%. Deosebirea rămășițelor de fructe de măr cultivat de cel pădureț ar fi însemnat o problemă, dar pe baza observației că în zonele unde nu sunt livezi, merele contribuie cu un procent nesemnificativ, putem afirma că în această zonă mărul pădureț, fiind foarte acru, nu este o hrană foarte căutată de urși. Anul acesta stejarul a prezentat o fructificație bună, dar în dieta ursului ghinda a jucat un rol mai important (15% maxim) în zonele cu altitudine mai mare, unde nu erau livezi și era mai puțin păr pădureț. Am constatat că în această zonă în dieta ursului componenții de origine animală aveau o contribuție foarte mică (2%). Totuși, menționăm că dintre componenții de origine animală, cele mai importante erau rozătoarele (șoareci de câmp), dar am identificat, pe lângă insecte (furnici, viespi și coșai) păr, bucați de seu

și intestine de cervidee. Un fapt interesant constatat a fost digestia numai parțială a componentilor de origine animală - cu excepția insectelor - rezultat probabil dintr-o intensificare a activității intestinale datorită fibrelor vegetale.

Rezultatele arată că ursul preferă mai mult fructele dulci, bogate în monozaharide, care se absorb, ușor decât semințele ce conțin amidon greu digerabil pentru un sistem digestiv de tip carnivor. Cu toate că de multe ori au stat livezi la dispoziția ursului, totuși fructele de păr pădureț au fost consumate în cantități mult mai mari. Pe baza celor observate, putem supune că ocrotirea părului pădureț sau sădirea lui în apropierea livezilor poate avea rol crucial în moderarea/prevenirea pagubelor. Părerea noastră este că, în această zonă pagubele însemnate în culturile de cereale și livezi se întâmplă în anii când, datorită gerului, se distruge fructificația părului pădureț. Acest lucru însă este prognozabil. Pe această cale mulțumim colegilor noștri Kun Csaba și Domokos Csaba pentru ajutorul acordat pe teren.

Kecskés Attila  
Kun Annamária

## Prevenirea pagubelor provocate de lupi

În cadrul proiectului "Carnivore și oameni: ameliorarea relației om-lup în Munții Călimani și Gurghiului" (finanțat de Fundația pentru Parteneriat din Miercurea Ciuc), echipa Grupului de Lucru pentru Conservarea Mamiferelor a testat mai multe metode inovative pentru prevenirea pagubelor provocate de lupi.

Șnurul cu stegulețe a fost folosit inițial în Europa de Est și în Rusia, cu ocazia vânătorilor de lupi. Constă într-o sfoară de care atârână stegulețe de o culoare izbitoare (roșu sau portocaliu), cu care se înconjoară teritoriul ales. Stegulețele au o lungime de 50 cm și o lățime de 10 cm, și cel mai eficient este când sunt dispuse la o distanță de 50 de cm unul de altul, cu capătul inferior la nivelul solului. Metoda

se folosește numai împotriva lupilor, care nu trec de acest obstacol, și este ineficientă în cazul altor animale (de ex. urși, cervide sau mistreți).

Această metodă a fost testată la 4 stâne cu pagube mai însemnate: 3 la poalele Munților Gurghiului, respectiv 1 la poalele Munților Călimani. Deși aveam speranțe foarte mari legate de eficacitatea ei, testele au dovedit că metoda are și deficiențe: nu se poate utiliza în cazul turmelor care au în componență și capre – acestea, în numeroase cazuri, au rupt sfoara, sau pur și simplu au consumat din stegulețe. Același lucru s-a întâmplat și la stănele care aveau căței, aceștia văzând în șnur o jucărie. În plus, șnurul cu stegulețe își pierde eficacitatea dacă este folosit în continuu, pentru o perioadă mai îndelungată, lupii având ocazia să se obișnuiască cu el. Acest lucru s-a constatat la o stână din Munții Gurghiului, unde după montarea șnurului pentru o perioadă destul de lungă (mai mult de o lună) nu s-a înregistrat nici un atac, după care însă un lup a trecut peste șnur și a omorât o capră. Cu toate acestea, metoda prezintă și avantaje incontestabile (costuri reduse de producție, mobilitate). Acestea, respectiv succesele înregistrate la testarea ei în Statele Unite, ne-au determinat ca să reluăm în curând încercările, cu unele îmbunătățiri în modul de folosire.

Gardul electric este compus dintr-un generator de tensiune înaltă, Euroguard A3500, care produce impulsuri (max.1/sec) de 5000-8000 V și din fire conductoare cu care se înconjoară stâna. Firele sunt fixate pe stâlpi de lemn cu ajutorul unor izolatoare. Solul având con-



Foto: Domokos Csaba

ductibilitate foarte bună, pentru pământare este suficientă o bară de metal de 60-70 cm. Protejarea de fulger a generatorului este asigurată de un paratrăsnet. Energia electrică este asigurată de un acumulator auto de 100 W. Gardul electric este eficient atât pentru a preveni pagubele provocate de lupi, cât și de urs.

Pe masivul deluros Muntele Bicheș (Munții Gurghiului) am echipat cu garduri electrice două stâne locale. Inițial am montat 3 rânduri de fire, care la testarea gardului s-au dovedit insuficiente. A fost necesară amplasarea a 5 rânduri de fire, la următoarele înălțimi: 20, 40, 60, 80 și 100 cm. La început animalele de la stâne erau supravegheate ca să nu doboare gardul, dar în scurt timp ele au învățat să evite singure contactul cu firele electrice.

Instrumentul s-a dovedit a fi un succes total, după montare și până în momentul în care turmele au coborât în sat, la căderea zăpezii, neînregistrându-se nici o pierdere. Mai mult, am avut câteva cazuri confirmate în care animale sălbatice (pe timp de noapte, deci nu au fost văzute, numai auzite) au venit în contact cu gardul, părăsind imediat perimetrul stânei.

**Keckés Attila**  
**Domokos Csaba**

## Migrans

Publicația Asociației pentru Protecția Păsărilor și a Naturii "Grupul Milvus"  
Apare la fiecare trei luni

### Redactor:

Kelemen A. Márton

### Tehnoredactor:

Farkas Sándor

### Corectură lingvistică:

Cornel Călțea

### Adresa:

Op. 3, Cp. 39.

540620 Tirgu-Mureș, România

Tel/fax: +40-265-264726

E-mail: office@milvus.ro

Web-site: www.milvus.ro

**ISSN 1454-0290**